

KOMISIJOS KOMUNIKATAS**Darbuotojų naudojimosi laisvo judėjimo teise COVID-19 protrūkio metu gairės**

(2020/C 102 I/03)

Kilus Covid-19 krizei ES valstybės narės pradėjo taikyti beprecedentes priemones, be kita ko, atnaujino patikrinimus prie savo vidaus sienų.

Sienų valdymo priemonių, skirtų sveikatai apsaugoti ir prekių bei pagrindinių paslaugų prieinamumui užtikrinti, gairėse ⁽¹⁾ nustatyti integruoto požiūrio į veiksmingą sienų valdymą principai, taip siekiant apsaugoti visuomenės sveikatą ir kartu išsaugoti vidaus rinkos vientisumą. Pagal Gairių 23 dalį, siekdamas užtikrinti profesinės veiklos tęstinumą, valstybės narės pasienio darbuotojams, visų pirma tiems, kurie dirba sveikatos priežiūros ir maisto sektoriuose ar teikia kitas būtinausias paslaugas (pavyzdžiui, vaikų ir pagyvenusių žmonių priežiūros, komunalines paslaugas), turėtų leisti ir sudaryti palankias sąlygas kirsti sieną.

Nors laisvo darbuotojų judėjimo teisės apribojimai viešosios tvarkos, visuomenės saugumo ar visuomenės sveikatos sumetimais gali būti pateisinami, jie turi būti būtini, proporcingi ir grindžiami objektyviais ir nediskriminaciniais kriterijais.

Pasienio darbuotojai, komandiruoti darbuotojai ⁽²⁾ ir sezoniniai darbuotojai gyvena vienoje šalyje, o dirba kitoje. Daugelis jų yra labai svarbūs priimančiosioms valstybėms narėms, pavyzdžiui, jų sveikatos priežiūros sistemoms, kitų būtinųjų paslaugų, įskaitant medicinos įrangos ir infrastruktūros įrengimą ir priežiūrą, teikimui arba prekių tiekimo užtikrinimui. Todėl būtina laikytis suderinto ES lygmens požiūrio, kuris padėtų šiems darbuotojams toliau kirsti vidaus sienas.

Atsižvelgiant į Europos Vadovų Tarybos raginimą ⁽³⁾, kad Komisija spręstų problemas, susijusias su tarpvalstybiniais bei sezoniniais darbuotojais, kuriems turi būti suteikta galimybė tęsti būtiną veiklą, kartu išvengiant tolesnio viruso plitimo, ir į *Sienų valdymo priemonių, skirtų sveikatai apsaugoti ir prekių bei pagrindinių paslaugų prieinamumui užtikrinti, gaires*, visų pirma į jų 23 dalį, toliau išdėstytose gairėse valstybės narės raginamos imtis konkrečių priemonių, kuriomis ES lygmeniu būtų užtikrintas suderintas požiūris ⁽⁴⁾. Tai susiję su pirmiau nurodytais darbuotojais, visų pirma tais, kuriems reikia kirsti sienas, kad pasiektų savo darbo vietą, ir kurie yra ypatingos svarbos profesijų atstovai ir vykdo su būtinosiomis paslaugomis susijusią veiklą. Tokia nuostata taikytina ir tais atvejais, kai pirmiau minėtų profesijų atstovai per atitinkamą valstybę narę vyksta tranzitu į kitą valstybę narę. Šios gairės nedaro poveikio konkrečioms priemonėms, išdėstytoms *Komunikate dėl žaliųjų koridorių atvėrimo* ⁽⁵⁾ arba *Gairėse dėl palankesnių krovinių vežimo oro transportu sąlygų COVID-19 protrūkio metu* ⁽⁶⁾.

Valstybės narės turėtų taip pat traktuoti savarankiškai dirbančius asmenis, kurie verčiasi šiose gairėse išvardytais svarbiomis profesijomis.

Ypatingos svarbos profesijų darbuotojai

1. Kai kuriose ES dalyse, visų pirma pasienio regionuose, pasienio darbuotojai verčiasi ypatingos svarbos profesijomis, todėl jiems būtina nekludomiems kirsti sieną. Valstybių narių nustatyti apribojimai, susiję su jų sienų kirtimu, gali sukelti papildomų sunkumų ar net trukdyti kovoti su Covid-19 krize.

⁽¹⁾ C(2020) 1753 final

⁽²⁾ Darbuotojai, kuriuos vienoje valstybėje narėje esantis darbdavys laikinai siunčia dirbti į kitą valstybę narę paslaugai teikti.

⁽³⁾ 2020 m. kovo 26 d. Europos Vadovų Tarybos narių bendro pareiškimo 4 dalis.

⁽⁴⁾ Laikino nebūtinų kelionių į ES apribojimo įgyvendinimo, su ES piliečių repatriacija susijusio tranzito tvarkos supaprastinimo ir poveikio vizų politikai gairėse (C(2020) 2050 final) nustatytos priemonės, susijusios su pasienio ir sezoniniais darbuotojais iš trečiųjų šalių.

⁽⁵⁾ C(2020) 1897 final.

⁽⁶⁾ C(2020) 2010 final.

2. Būtina toliau užtikrinti laisvą ypatingos svarbos profesijų darbuotojų, įskaitant pasienio ir komandiruotus darbuotojus, judėjimą. Valstybės narės turėtų leisti į priimančiosios valstybės narės teritoriją vykti ir nekludomiems darbo vietą pasiekti visų pirma tiems darbuotojams, kurie yra toliau nurodytų profesijų atstovai ⁽⁷⁾:
- sveikatos priežiūros specialistai, įskaitant paramedikus;
 - asmens sveikatos priežiūros darbuotojai, įskaitant vaikų, neigaliųjų ir pagyvenusių žmonių priežiūros darbuotojus;
 - su sveikata susijusių pramonės šakų mokslininkai;
 - farmacijos ir medicinos priemonių pramonės darbuotojai;
 - prekių tiekėjai, visų pirma vaistų, medicinos reikmenų, medicinos priemonių ir asmeninių apsaugos priemonių, įskaitant jų įrengimą ir priežiūrą, tiekimo grandinės darbuotojai;
 - informacinių ir ryšių technologijų specialistai;
 - informacinių ir ryšių sistemų technikai ir kiti įrangos būtiniosios priežiūros technikai;
 - inžinerijos specialistai, pavyzdžiui, energetikos technikai, inžinieriai ir elektros inžinerijos technikai;
 - ypatingos svarbos ar būtiniosios infrastruktūros objektuose dirbantys asmenys;
 - mokslo ir inžinerijos specialistai (įskaitant vandens įrenginių technikus);
 - apsaugos tarnybų darbuotojai;
 - ugniagesiai, policijos pareigūnai, kalėjimų prižiūrėtojai, apsaugos pareigūnai, civilinės saugos darbuotojai;
 - maisto gamybos ir perdirbimo bei susijusių sričių specialistai ir techninės priežiūros darbuotojai;
 - maisto ir susijusių produktų mašinų operatoriai (įskaitant maisto gamybos operatorius);
 - transporto sektoriaus darbuotojai ⁽⁸⁾, visų pirma:
 - automobilių, furgonų ir motociklų vairuotojai ⁽⁹⁾, sunkiasvorių sunkvežimių ir autobusų vairuotojai (įskaitant tramvajų vairuotojus) ir greitosios pagalbos transporto priemonių vairuotojai, įskaitant vairuotojus, kurie veža pagal Sąjungos civilinės saugos mechanizmą teikiamą pagalbą, ir vairuotojus, kurie veža repatrijuotus ES piliečius iš kitos valstybės narės į jų kilmės vietą;
 - oro linijų pilotai;
 - raukinių mašinistai; vagonų inspektoriai, remonto dirbtuvių darbuotojai, infrastruktūros valdymo darbuotojai, susiję su eismo valdymu ir pajėgumų paskirstymu;
 - jūrų ir vidaus vandenų laivybos specialistai;
 - žvejai;
 - ypatingos svarbos funkcijas atliekantys viešųjų institucijų, įskaitant tarptautines organizacijas, darbuotojai.
3. Komisija ragina valstybes nares nustatyti nesudėtingas ir greitas sienos kirtimo procedūras tuose punktuose, kur yra reguliarus pasienio ir komandiruočių darbuotojų srautas, kad būtų užtikrintas sklandus tokių darbuotojų judėjimas. Pavyzdžiui, prireikus, tokiems darbuotojams gali būti skirtos specialios eismo juostos pasienyje arba suteiktas specialus kaimyninių valstybių narių pripažįstamas lipdukas, kad jiems būtų lengviau patekti į valstybės narės, kurioje jie dirba, teritoriją. Komisija skubiai konsultuos su Techniniu laisvo darbuotojų judėjimo komitetu, kad nustatytų geriausią praktiką, kurią būtų galima taikyti visose valstybėse narėse, kad šie darbuotojai galėtų dirbti svarbų savo darbą be nereikalingų kliūčių.

⁽⁷⁾ Kategorijos atitinka ESCO klasifikatorių - daugiakalbį Europos įgūdžių, gebėjimų, kvalifikacijos ir profesijų klasifikatorių. Žr. <https://ec.europa.eu/esco/portal/howtouse/21da6a9a-02d1-4533-8057-dea0a824a17a>

⁽⁸⁾ Daugiau konkrečių gairių dėl transporto darbuotojų žr. C(2020) 1897 *final* – Komisijos komunikatą dėl žaliųjų koridorių atvėrimo pagal Sienų valdymo priemonių, skirtų sveikatai apsaugoti ir prekių bei pagrindinių paslaugų prieinamumui užtikrinti, gaires.

⁽⁹⁾ Motociklų vairuotojai tik tais atvejais, kai jie veža medicinos reikmenis, medicinos priemones ar asmenines apsaugos priemones.

Sveikatos patikra

4. Pasienio darbuotojų ir komandiruočių darbuotojų sveikatos patikra turi būti atliekama tokiomis pačiomis sąlygomis kaip ir tos šalies piliečiams, dirbantiems tokį patį darbą.
5. Sveikatos patikra gali būti atliekama prieš sieną arba už jos, priklausomai nuo turimos infrastruktūros, siekiant užtikrinti, kad eismas išliktų sklandus. Valstybės narės turėtų koordinuoti veiksmus ir sveikatos patikrą atlikti tik vienoje sienos pusėje, kad būtų išvengta veiklos dubliavimo ir sutrumpintas laukimo laikas. Atliekant patikrinimus ir sveikatos patikrą neturėtų būti reikalaujama, kad darbuotojai išliptų iš transporto priemonių, o sveikatos patikra iš principo turėtų būti grindžiama elektroniniu kūno temperatūros matavimu. Paprastai darbuotojų temperatūra neturėtų būti matuojama daugiau nei tris kartus per dieną. Jei darbuotojas karščiuoja ir sienos apsaugos institucijos mano, kad jam neturėtų būti leidžiama tęsti kelionės, jam turėtų būti suteikta galimybė gauti adekvačias sveikatos priežiūros paslaugas tokiomis pačiomis sąlygomis, kokios taikomos valstybės narės, kurioje jis dirba, piliečiams. Informacija apie šį asmenį turėtų būti dalijamasi su atitinkama kaimynine valstybe nare.
6. Transporto sektoriaus darbuotojams, nurodytiems *Komunikato dėl žaliųjų koridorių atvėrimo* 19 dalyje, taikomos specialios tose gairėse nurodytos sveikatos patikros priemonės.

Kiti darbuotojai

7. Jei priimančiojoje valstybėje narėje atitinkamame sektoriuje vis dar leidžiama dirbti, valstybės narės turėtų toliau leisti į darbo vietą vykstantiems pasienio ir komandiruotiems darbuotojams kirsti savo sienas.
8. Tais atvejais, kai gali pasikeisti darbuotojo draudimo valstybė narė ⁽¹⁰⁾, valstybės narės turėtų pasinaudoti Reglamento (EB) Nr. 883/2004 ⁽¹¹⁾ 16 straipsnyje numatyta išimtimi, kad atitinkamo darbuotojo socialinė apsauga išliktų nepakitusi. Norėdamas pasinaudoti tokia išimtimi, darbdavys turi pateikti prašymą valstybei narei, kurios teisės aktai taikomi darbuotojui.

Sezoniniai darbuotojai

9. Kai kurie ekonomikos sektoriai, visų pirma žemės ūkio sektorius, ne vienoje valstybėje narėje labai priklauso nuo sezoninių darbuotojų iš kitų valstybių narių. Valstybės narės, siekdamos reaguoti į krizės nulemtą darbo jėgos trūkumą šiuose sektoriuose, turėtų dalytis informacija apie savo poreikius, pavyzdžiui, Techninio laisvo darbuotojų judėjimo komiteto nustatytais kanalais. Primenama, kad tam tikromis aplinkybėmis sezoniniai žemės ūkio darbuotojai atlieka itin svarbias derliaus nuėmimo, sodinimo ar apdirbimo funkcijas. Tokiu atveju valstybės narės tuos darbuotojus turėtų traktuoti taip pat, kaip ir pirmiau nurodytų ypatingos svarbos profesijų atstovus. Valstybės narės taip pat turėtų toliau leisti tokiems darbuotojams kirsti savo sienas, kad jie galėtų dirbti, jei priimančiojoje valstybėje narėje atitinkamame sektoriuje vis dar leidžiama dirbti. Be to, valstybės narės turėtų pranešti darbdaviams, kad būtina užtikrinti adekvačią sveikatos apsaugą ir saugą.
10. Komisija ragina valstybes nares nustatyti specialias procedūras, kuriomis būtų užtikrintas sklandus tokių darbuotojų judėjimas ir, konsultuodamasi su Techniniu laisvo darbuotojų judėjimo komitetu, nustatys geriausią praktiką, kurią būtų galima taikyti visose valstybėse narėse, kad šie darbuotojai galėtų dirbti savo darbą be nereikalingų kliūčių.

⁽¹⁰⁾ Jei veikla vykdoma dviejose valstybėse narėse atveju ir jei pasienio darbuotojas šiuo metu dirba tiek darbo vietos valstybėje narėje, tiek gyvenamosios vietos valstybėje narėje ir yra apdraustas darbo vietos valstybėje narėje, nes jo veikla gyvenamosios vietos valstybėje narėje dėl tos valstybės narės taikomų izoliavimo priemonių neviršija 25 proc. darbo laiko.

⁽¹¹⁾ 2004 m. balandžio 29 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (EB) Nr. 883/2004 dėl socialinės apsaugos sistemų koordinavimo.